

NUMMER 124
7DE JRG, 21 SEPTEMBER 2009

IN DIT NUMMER:

- 1 **Nieuwsberichten**
- 5 **Jazz op Papier**
(Jan J. Mulder, Henk de Boer)
- 7 **Platenrecensies (cd/dvd)**
Tom Beek, Piet Noordijk, Trio Grande, David Berkman, Danny Grissett, Hong Gie Kim, Steve Hobbs e.a.
- 11 **Concertverslagen**
Flemish Jazz Meeting, ICP.
- 13 **New York Calling: John Surman**
- 15 **Free jazz in de jaren zestig**
(Patrick De Groot)

JAZZFLITS 125

staat 14 oktober op
<http://www.jazzflits.nl>

NIEUWSSELECTIE

EDWIN RUTTEN ZET JAZZ OP 6 ALL STAR BIGBAND OP POTEN

Radiopresentator Edwin Rutten gaat in twaalf weken tijd zijn eigen Jazz op 6 All Star Bigband vormen. In de Jazz op 6-uitzending van 16 september gaf hij het startschot. Daarin werd vibrafonist Frits Landesbergen als eerste lid gepresenteerd.

Elke woensdaguitzending tot begin december worden in het tweede uur nieuwe leden geïntroduceerd. Uiteindelijk gaat het orkest op 16 december een live-concert geven op Radio 6. Het voert dan een speciaal voor de gelegenheid door vibrafonist/orkestleider Frits Landesbergen gecomponeerd stuk uit. Door het orkest in de loop van twaalf uitzendingen geleidelijk op te bouwen, hoopt Rutten de luisteraar inzicht te verschaffen in bijvoorbeeld de rol van de secties in een orkest, het creëren van een specifiek geluid en de invloed van de arrangeur en de componist.

Jazz op 6 is iedere werkdag van 10.00 uur tot 12.00 uur op Radio 6 te horen en wordt om beurten gepresenteerd door Edwin Rutten en Tuffy Vos. Het programma dingt dit jaar mee naar de Gouden Radio Ring in de categorie 'Beste Radioprogramma van het Jaar'.

LAATSTE NIEUWS:

JERRY VAN ROOIJEN OVERLEDEN

ia77

JazzFlits

JAZZFLITS IS EEN ONAFHANKELIJK JAZZMAGAZINE

AMERIKAANSE FORMATIE DOLPHYANA VOERT ONBEKENDE COMPOSITIES ERIC DOLPHY UIT

Een ensemble onder leiding van de Amerikaanse basklarnettist Bennie Maupin heeft recentelijk een aantal stukken uitgevoerd die saxofonist Eric Dolphy ruim veertig jaar geleden schreef, maar die nooit eerder te horen waren. Maupins groep Dolphyana speelde de werken tijdens jazzfestivals in Detroit en Hollywood.

[...vervolg in de linkerkolom van de volgende pagina](#)

CONCERTVERSLAG

BIJNA ALLES DE MOEITE WAARD BIJ 23STE GRONINGSE ZOMERJAZZFIETSTOUR

Honderden liefhebbers van impro, jazz, kerken en Groninger landschapschoon traptten op 29 augustus tegen een stormachtige wind in van kerk naar boerenschuur, waar 25 groepen hun opwachting maakten. Zij namen deel aan de 23ste ZomerJazz-FietsTour in het Groningse Reitdiepdal. Het eigennzinnige programma was breed opgezet, van Afrikaanse dansmuziek, hardcore impro, swingende jazz tot avant-garde popjazz. Bijna alles was de moeite waard. Nieuwe talenten werden ook gepresenteerd onder wie saxofonist Ben van Gelder (foto), die met pianist Herman Fraanje en bassist Clemens van der Veen zijn grote inspirator Lee Konitz eer bewees met een knap en ingetogen optreden. **Tekst en foto: Tom Beetz**

VERVOLG VAN PAGINA 1

ERIC DOLPHY

Het betreft werk dat Eric Dolphy in 1964 aan componist Hal Smith in bewaring gaf, vlak voor zijn vertrek naar Duitsland met de groep van Charles Mingus. Enige maanden later stierf Dolphy. Smith op zijn beurt gaf de manuscripten vlak voor zijn dood aan fluitist James Newton. Newton speelde ze weer door aan Maupin, die speciaal voor de uitvoering de formatie Dolphyana oprichtte. De bezetting daarvan is basklarinet, drums (Billy Hart), fluiten (Nestor Torres), vibrafoon (Jay Hoggard) en bas (Darek Oles). Maupin hoopt volgend jaar de muziek op cd te kunnen uitbrengen. Bennie Maupin is op basklarinet onder meer te horen op Miles Davis' 'Bitches Brew' en 'On the Corner'. Ook maakte hij deel uit van Herbie Hancock's band The Headhunters.

NIEUWS

Fra Fra Sound op tournee in VS

Fra Fra Sound is in oktober in de VS voor acht concerten. De formatie doet Washington, Detroit, Cleveland, New York, Chicago (drie concerten) en New Orleans aan. Tijdens de tournee zullen ze hun cd 'Dya So' promoten, die recentelijk in de Verenigde Staten is uitgebracht.

Nieuwe cd New Cool Collective

'Sugar Protocol', de nieuwe cd van New Cool Collective, ligt in de winkel. Op de plaat is de formatie te horen met Los Papines uit Cuba en Mapacha Africa uit Kenia. "Deze spannende samensmelting van traditionele tribal van Mapacha Africa, de latin, jazz, afro-beat en dance van New Cool Collective en de authentieke Cubaanse ritmes van Los Papines resulteert in een totaal nieuwe sound", aldus hun platenmaatschappij Dox Records. Overigens maakte New Cool Collective van 4 tot 12 september een tournee door Japan. De groep trad onder meer op tijdens het Tokyo Jazz Festival en in de Blue Note clubs in Tokio en Osaka. In het najaar gaat de groep een Nederlandse tournee maken.

Jubilerend Manhattan Transfer eert Chick Corea

De vocal group Manhattan Transfer bestaat veertig jaar. Ter gelegenheid daarvan is een 'Chick Corea Songbook' opgenomen. Het album verschijnt aan het eind van deze maand. Pianist Chick Corea zelf zal ook te horen zijn, evenals percussionist Airto Moreira en pianist Fred Hersch.

NIEUWS

PODIA

MICROTONALITEIT TROEF BIJ NILS WOGRAM EN ROOT 70 IN ROTTERDAM

De Duitse trombonist Nils Wogram trad zaterdag 5 september op met zijn groep Root 70 in Lantaren/Venster in Rotterdam. In hun muziek speelt microtonaliteit een grote rol; alle stukken van de groep waren gebaseerd op 24 tonen. "Wij willen muziek maken die oppervlakkig gezien lijkt op straightahead-jazz, maar vol zit met gedetailleerde verschuivingen", aldus Wogram. Root 70 bestaat verder uit Hayden Chisholm (altsax), Matt Penman (bas) en Jochen Rueckert (drums). (Foto: Joke Schot)

PRIJZEN

GITARIST MARC DUCRET WEIGERT PRIJS VOOR BESTE FRANSE INSTRUMENTALIST VAN 2009

De Franse gitarist Marc Ducret heeft een Victoire du Jazz 2009 geweigerd. Deze prijs voor Franse jazzmusici was hem toegekend in de categorie instrumentaal. De Victoires werden 1 september in de Parijse Cité de la Musique uitgereikt tijdens de opening van het festival Jazz à la Villette.

De gitarist wordt wel als winnaar in alle persberichten genoemd, maar distantieert zich hiervan. "Sorry, I'm not part of any award of any sort, but they didn't pay any attention to my refusal", aldus Ducret in een mail aan JazzFlits. Onze vraag naar het waarom van die weigering, bleef onbeantwoord. De andere Victoires werden wel geaccepteerd. In de categorie vocaal door Bernard Lubat, die tevens een verdienstelijk pianist, accordeonist en drummer is. De Victoire du Jazz voor de Franse revelatie van het jaar ging naar het kwartet van saxofonist Emile Parisien. 'Around Robert Wyatt' van het Orchestre National de Jazz onder leiding van Daniel Yvinec wordt beschouwd als de beste Franse jazzproductie van het afgelopen jaar. Trompettist Patrick Artero ontving de publieksprijs.

De Victoires du Jazz werden dit jaar voor de zevende keer uitgereikt. Zo'n tweehonderd jazzprofessionals mochten kandidaten nomineren. De Victoires du Jazz behoren tot de belangrijkste jazzprijzen van Frankrijk. De ceremonie rondom de uitreiking van de prijzen werd 4 september in zijn geheel uitgezonden door de nationale zender France 3.

NIEUWS

Pianist wint compositiewedstrijd jazzthema's Sabam

Pianist Piotr Paluch heeft de compositiewedstrijd 2009 voor Belgische jazzthema's van auteursrechtenorganisatie Sabam gewonnen. Zijn winnende 'Something New is Happening' is van 24 tot en met 26 september tijdens de wedstrijd Jazz Hoeilaart het verplichte werk voor de zes finalisten. Paluch ontving een prijs van 2.000 euro. De compositiewedstrijd vindt jaarlijks plaats.

Drie genomineerden voor Award 2009 van jazzclub Langs de Lijn

Pianist Karel Boehlee ('veelzijdig talent'), fluitiste Ellen Helmus ('blijft vernieuwen en inspireren') en klarinettist/saxofonist Dim Kesber ('bewonderenswaardige veteraan') zijn genomineerd voor de Award 2009 van de Bussumse jazzclub Langs de Lijn. De Langs de Lijn Award wordt 29 november in de jazzclub uitgereikt.

Carla Bley krijgt German Jazz Trophy

Orkestleider/arrangeur Carla Bley krijgt 24 november in Stuttgart de German Jazz Trophy 'A Life for Jazz'. Ze krijgt de prijs omdat haar muziek al jarenlang op veel Europese podia en in het bijzonder Duitse podia te horen is. Door haar mix van jazz en rock ontspant haar publiek meerdere generaties, aldus de jury. Tijdens de prijsuitreiking zal Carla Bley optreden met haar formatie Lost Chords met onder anderen bassist Steve Swallow, saxofonist Andy Sheppard en drummer Billy Drummond. De jaarlijkse prijs is een initiatief van de Sparda-Bank en het blad Jazzzeitung. Eerdere winnaars waren pianist Paul Kuhn, harmonicaspeler/gitarist Toots Thielemans, trompettist Kenny Wheeler en violist Jean-Luc Ponty.

Jazz in 't Park trekt 12.000 man

De zestiende editie van Jazz in 't Park, dat van 28 tot en met 30 augustus en 4 tot en met 6 september in het Gentse Zuidpark werd gehouden, heeft 12.000 bezoekers getrokken. Dat was iets minder dan vorig jaar, waarschijnlijk als gevolg van het slechte weer in het laatste weekend. Er traden in totaal achttien groepen op, waaronder het Mahieu-Vantomme Kwartet, het Steven Delannoye Quartet, saxofonist Steve Houben, gitarist Frederik Leroux, de Yves Peeters Group en het kwintet van Carlo Nardoza Kwintet met accordeonist en bandoneonspeler Gwen Cresens.

PRIJZEN VERVOLG

Sabrina Starke. (Foto: Rosaria Macri)

DRIE GENOMINEERDEN EDISON JAZZISM PUBLIEKSPRIJS 2009 BEKEND

De cd's 'The Biggest Sin' van de Wicked Jazz Sounds Band, 'Yellow Brick Road' van zangeres Sabrina Starke en 'Nobody's Tune' van zanger Wouter Hamel zijn genomineerd voor de Edison Jazzism Publieksprijs 2009. De Publieksprijs wordt uitgereikt tijdens het Edison Jazz/World-gala in Eindhoven op 18 november.

Op de website edisonjazz.nl kan het publiek stemmen op een van deze drie Nederlandse acts. De winnaar krijgt een Edison-beeld en mag optreden met het Metropole Orkest. Daarnaast kan hij of zij rekenen op uitgebreide publiciteit in het blad Jazzism en op Radio 6, medepresentator van de publieksprijs. De Edison is de oudste muziekprijs in Nederland. Sinds 1960 wordt deze onderscheiding voor 'geluidsdragers van bijzondere kwaliteit' uitgereikt.

NIEUWS

Brussels Jazz Orchestra geeft concert met drie koren

Onder leiding van dirigent Kurt Bikkembergs gaat het Brussels Jazz Orchestra samen met zestig zangers (drie volwaardige koren) en drie solisten het 'Requiem' van de Zweedse componist Nils Lindberg uitvoeren. Deze hedendaagse compositie flirt met de grenzen tussen jazz en klassiek en is nog nooit opgevoerd in België. De drie koren die aan het 'Requiem' meewerken zijn het Vlaams Radio-Koor, de Capella di Voce en Camerata Aetas Nova.

Eredocraat voor Archie Shepp en Anthony Braxton

De Universiteit van Luik heeft op 17 september een eredocraat toegekend aan de Amerikaanse saxofonisten Archie Shepp en Anthony Braxton. De plechtigheid werd gevolgd door een concert in de Salle Philharmonique de Liège, waar enkele van hun composities door diverse ensembles werden uitgevoerd.

Tutu Puoane maakt plaat met BJO

De Zuid-Afrikaanse zangeres Tutu Puoane gaat een plaat maken met het Brussels Jazz Orchestra (BJO). Ze werkten eerder samen in de productie 'Writing Billie', die tal van Vlaamse en Nederlandse concertzalen aandeed. Voor het album is een selectie gemaakt uit het repertoire van Miriam Makeba. Deze songs worden door een team van BJO-arrangeurs onder handen genomen. De musici duiken eind september de studio in. Het album zal begin 2010 op het Nederlandse Saphrane-label verschijnen.

John DeJohnette speelt melodica op zijn nieuwe cd

Jack DeJohnette speelt niet alleen drums op zijn nieuwe cd 'Music We Are?', maar op het nummer 'Tango African' ook de melodica. Het album werd vorig jaar in New York opgenomen en verscheen begin deze maand. Het trio bestaat naast Jack DeJohnette uit pianist Danilo Perez en bassist John Patitucci, beiden ook leden van het Wayne Shorter Quartet. Op het album staan in totaal elf stukken, vier van DeJohnette, twee van Perez en een van Patitucci. Bij de cd is een dvd gesloten met een 'the making of' van dertig minuten.

Heeft u jazznieuws?

Stuur het ons: redactie@jazzflits.nl.

OVERLEDEN

Eddie Higgins, 31 augustus (77)

Pianist Eddie Higgins werkte met tal van jazzmusici van naam. Bijvoorbeeld in de tien jaar dat hij in het huisorkest van het London House in Chicago speelde. In die hoedanigheid begeleidde hij onder anderen de saxofonisten Coleman Hawkins en Stan Getz. Ook is hij te horen op platen van saxofonist Cannonball Adderley, trompettist Lee Morgan, saxofonist Wayne Shorter, trompettist Freddie Hubbard en trombonist Jack Teagarden. Als leider van zijn eigen formatie nam Higgins enkele cd's voor kleine labels op. In de jaren tachtig ging hij samenwerken met zangeres Meredith D'Ambrosio. Met haar maakte hij sindsdien regelmatig cd's. Eddie Higgins overleed in Ft. Lauderdale, Florida aan de gevolgen van kanker.

Chris Connor, 29 augustus (81)

In het ziekenhuis van Toms River, N.J., is 29 augustus zangeres Chris Connor aan de gevolgen van kanker overleden. Ze was 81. Connor was rond 1950 zangeres bij het orkest van Stan Kenton en maakte met hem diverse singles, waaronder de hit 'All About Ronnie'. Ze ging in 1953 op de solotoer en had onder meer succes met de songs 'Trust in Me' en 'About the Blues'. Haar eerste album maakte ze in 1954 met het Ellis Larkins Trio: 'Chris Connor Sings Lullabys of Birdland' (zie afbeelding). Optreden met een jazztrio werd in die jaren haar handelsmerk. "The clear sound of her vibrato-less vocals and her cool onstage manner always reminded me of the detachment of the [Alfred] Hitchcock heroines of the time", zegt jazzcriticus Don Heckman in een Amerikaanse krant. Begin jaren zestig taande haar populariteit, al bleef ze tot 2003 platen maken. Vijf jaar geleden trad ze voor het laatst op, in de Iridium Jazz Club in New York City.

Joe Manieri, 24 augustus (82)

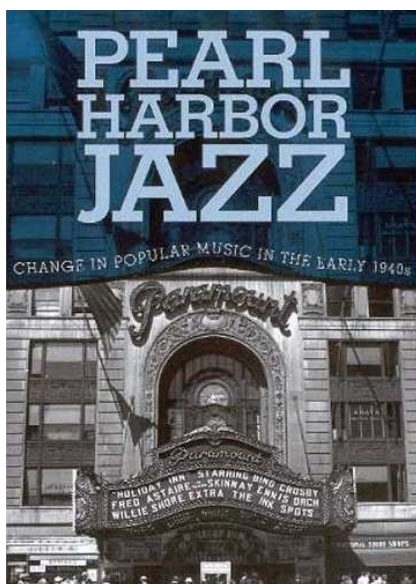
De New Yorkse saxofonist en multi-instrumentalist Joe Manieri was actief als muzikant en leraar. Hij had een grote voorliefde voor microtonaliteit en voelde zich vanwege de afwijkende tonaliteit erg aangetrokken tot Oost-Europese volksmuziek. Onder meer door albums die hij in de jaren negentig voor de labels ECM, Hat Art en Leo maakte, verwierf hij erkenning in jazzkringen.

Gianni Basso, 17 augustus (78)

De Italiaanse tenorsaxofonist Gianni Basso overleed in de plaats waar hij in 1931 werd geboren: Asti. Hij wordt gerekend tot de beste naoorlogse Europese saxofonisten. Nog tot enkele jaren terug was hij actief.

JAZZ OP PAPIER

NOG EENS: JAZZ VERRE VAN EEN MONOCULTUUR

Peter Townsend.
Pearl Harbor jazz: change in popular music in the early 1940s.

Jackson, MS: University Press of Mississippi, 2007.

256 pag.

ISBN 978-1-57806-924-8

(Herdruk als pb, 2009. Prijs 23 euro).

Op een geleende lp, die ik later mocht behouden, staan twee radio-uitzendingen met de band van Lucky Millinder. Bij het derde nummer – ‘Let me off uptown’ – had de vorige eigenaar geschreven: “Hier wordt het programma onderbroken voor een mededeling betreffende de Japanse aanval op Pearl Harbor van 7 december 1941.” De ingreep vond plaats op vrijwel elke radio-zender, waarvan er vele op dat uur levende muziek uitzonden. Maar het is bijzonder dat het incident op deze wijze op een plaat terecht kwam. De aanval betekende Amerika’s actieve deelname aan de Tweede Wereldoorlog, met alle gevolgen van dien.

In een boek waarvan het bestaan mij tot nu toe was ontgaan en dat ik in de plaatselijke bibliotheek ontdekte, heeft de Brit Peter Townsend de veranderde omstandigheden beschreven. Na een overzicht dat antwoord geeft op de vraag: Waar waren de Amerikaanse musici op dat moment?, constateert de schrijver dat in eerste instantie daarna alles bij het oude bleef: de engagements, de bezoekersaantallen, de platenproductie. Maar al gauw leidde de mobilisatie tot mutaties in de bezetting, het tekort aan benzine tot transportproblemen en zo meer. De hoofdstukken die hierop betrekking hebben lijden aan een te veel. Bovendien hadden ze aan overzichtelijkheid gewonnen als er een onderverdeling had plaats gehad. Zo behandelt het langste, dat over vervoer, niet alleen de keuze tussen de eigen bus en de trein en de daarmee gepaard gaande ongemakken, maar ook de eigen situatie van de ‘territory’ (= plaatselijke) bands, de rassenongelijkheid, het aantal dodelijke ongelukken en ziektes als tbc.

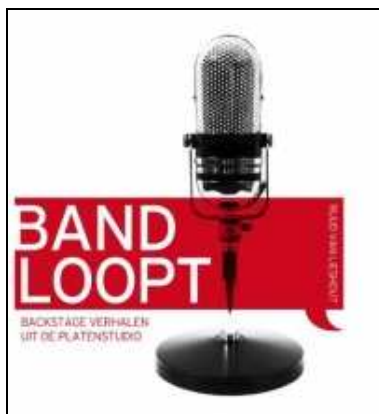
Interessanter wordt het betoog daar waar de schrijver over de muziek zelf begint. Daarbij keert één visie herhaaldelijk terug, namelijk dat het groeiproces van de jazz zich niet heeft voltrokken zoals de jazzhistoricus wil, in opgaande lijn, als een op zichzelf staand fenomeen, maar aan alle kanten te maken had met de populaire muziek in die dagen en daar een onlosmakelijk onderdeel van was. Geen nieuw gezichtspunt misschien, maar Townsend weet in een hoofdstuk, Disorder at the Border geheten (naar een van de eerste bopstukken), ter ondersteuning talrijke voorbeelden aan te voeren. Duke Ellington, een man die in muziekkringen in hoog aanzien stond, liet zich graag omringen met dansers, komedianten en jongleurs. Om Fats Waller, geworteld in een direct en warm contact met het publiek, te laten concerteren in een voor hem ongebruikelijke ambiance als Carnegie Hall was een anomalie. De opkomst van de rhythm and blues van Louis Jordan c.s. werd (en wordt) in de historie van de jazz maar met argusogen bekeken. Neem verder de bebop. De pioniers zouden zich afzetten tegen de swingbands, maar Charlie Parker was er een liefhebber van. In de toepassing van ongebruikelijke harmonieën waren songwriters de beboppers reeds voorgedaan. De toelichtende woorden bij de toeren die Parker uithaalde met de akkoorden van ‘Cherokee’, zijn hem in de mond gelegd door journalisten van Down Beat, maar worden nog altijd geciteerd.

Ofschoon het boek met een paar stevige ingrepen aan overtuigingskracht had gewonnen, bevat het dermate boeiende passages om te overwegen het alsnog aan te schaffen, en dan tezamen met een eerder boek van Townsend, over eenzelfde materie, Jazz in American culture. (Edinburgh Univ. Press, 2000).

Jan J. Mulder

VERVOLG JAZZ OP PAPIER

OP ZOEK NAAR DE ZIEL VAN DE MUZIEK

Ruud van Lieshout.

Band Loopt.

Strengolt United Media, 2009.

182 pag. : ill.

ISBN 978-90-9024-4600 pb.

Prijs 18,95 euro.

De geschiedenis van een zo dynamische muziekvorm als de jazz is onverbreekbaar verbonden met de mogelijkheid om de magische momenten ervan op te tekenen door middel van een geluidsdrager. En nog steeds betreuren liefhebbers dat er geen enkele opname bestaat van de legendarische Buddy Bolden. De eerste jazzopname stamt immers pas uit 1917 - van de Original Dixieland Jazz Band. De manier van vastlegging was toen nog uiterst primitief: men toeterde dicht opeengepakt voor een grote hoorn en de trillingen werden rechtstreeks overgebracht op een naald die een groef sneed in een met bijenwas bedekte glazen plaat.

De grootste zorg was toentertijd ongetwijfeld of men er inderdaad iets opkreeg en veel minder of dit echt een goede afspiegeling vormde van de bedoeling van de muzikant. De techniek verbeterde echter snel, vooral toen door de elektrische optekening en versterking steeds betere microfoons konden worden gebruikt. Maar belangrijk ook toen al was de wisselwerking tussen muzikant en degene die voor de opname verantwoordelijk was en die met vaak zeer beperkte middelen wonderen tot stand wisten te brengen. Luister bijvoorbeeld naar de nog steeds grandioos klinkende opname van Louis Armstrongs West End Blues uit 1928.

Naarmate de techniek voortschreed werd de taak van de geluidsman alleen maar belangrijker, want met de meerdere mogelijkheden werd ook de kans om het helemaal verkeerd te doen groter. Bovendien is het zeker niet alleen een zaak van droge techniek om een goede opname te maken. Integendeel, daar komt een heleboel gevoel en liefde voor de muziek bij kijken, inclusief de nodige creativiteit omdat de omstandigheden - zeker waar het live registraties betreft - zelden ideaal zijn. Zo'n man die steeds als het ware naar de ziel van de muziek op zoek was en daar geweldige resultaten mee wist te boeken was in ons land vele jaren de legendarische Ruud van Lieshout.

Een kleine dertig jaar was Van Lieshout geluidsman bij Phonogram, later Polygram geheten en daarna directeur van de internationaal befaamde Wisseloord-studio's. Maar dat zijn de droge feiten. Zijn boeiende leven speelde zich zowel af achter de knoppen als in de persoonlijke contacten met uiteenlopende muzikanten zoals die van het Dutch Swing College, Pim en Ruud Jacobs, Toots Thielemans, The Ramblers, Vera Lynn, Ted Easton, tot en met de Marinierskapel, Feike Asma en Cannonball Adderley. Daarnaast de optredens en shows van Wim Sonneveld, Toon Hermans, Paul van Vliet, Wim Kan, Tom Manders, Herman Finkers, Jasperina de Jong - kortom, letterlijk te veel om hier op te noemen.

Toen hij het jaren na zijn pensionering wat rustiger kreeg bordelden de herinneringen eraan weer naar boven en begon Van Lieshout ze te noteren, het materiaal erbij te zoeken en te ordenen. Het resultaat van dit heel andere creatieve proces is een boeiend boek geworden, waaraan de plezierig ogende tekstredactie en productie - die in handen was van zijn dochter Juliette - zeker veel heeft bijgedragen. De titel is 'Band Loopt', met als ondertitel 'Backstage verhalen uit de platenstudio' en het vormt voor iedereen die ook maar iets heeft met muziek en/of theater

“Zo’n man die steeds als het ware naar de ziel van de muziek op zoek was en daar geweldige resultaten mee wist te boeken was in ons land vele jaren de legendarische Ruud van Lieshout.”

VERVOLG JAZZ OP PAPIER

een heerlijk weglezend tijdsdocument. Dit ook al vanwege de relativiserende en humoristische schrijfstijl.

Het is met 180 pagina's op een formaat van 21 x 21 cm een kloek boek geworden (ruim een pond schoon aan de haak). Terwijl de maar liefst 178 kostelijke illustraties en de korte hoofdstukken het zowel tot een plezierig lees- als bladerboek maken met een hoog 'aha'-gehalte.

Dit vooral vanwege de ontelbare onopgesmukte anekdotes over de meest uiteenlopende situaties - het is allemaal niet na te vertellen en dat hoeft gelukkig ook niet, want voor de prijs van slechts 18.95 euro is het boek te bestellen via de website <http://www.bandloopt.nl> of <http://www.boek.nodig.nl>. Er komt dan aan verzendkosten nog wel 3 euro bij, maar je hoeft er zo de deur niet voor uit. Het is ook gewoon via de boekhandel te bestellen.

Henk de Boer

Dit stuk verscheen eerder in Jazz Express (sept/okt '09), het blad voor leden van jazzclub Langs de Lijn in Bussum.

WERKING LINKS IN JAZZFLITS

In **JAZZFLITS** zijn weblinks opgenomen naar bijvoorbeeld YouTube of websites van muzikanten. Als een klik op deze links niet tot de gewenste verbinding leidt, is dit mogelijk te wijten aan een verouderde versie van Acrobat Reader. Na installatie van de nieuwste versie 9.0.1. moet het probleem verholpen zijn. Een nieuwe kosteloze versie van Adobe Reader is te downloaden via onze website (onder aan de pagina) of de website van Adobe.

CD-RECENSIES

Na twee trio-cd's besloot pianist Danny Grissett voor zijn derde cd 'Form', ook voor Criss Cross, een stel blazers aan zijn trio toe te voegen. Dat is in New York City geen probleem. Het wemelt daar van Amerikaanse en Europese jazzmusici die hunkeren naar beroemde docenten en optredens. De blazers op deze cd zijn trompettist Ambrose Akinmusire (Monkprijs 2007), trombonist/docent Steve Davis en de in te kleine kring gevierde tenorist Seamus Blake (Monkprijs 2002). In Hancocks 'King Cobra' morst Akinmusire een paar licks die erg aan Miles Davis doen denken, maar verder kan ie bogen op een nu al heel persoonlijke stijl. Hij was dit jaar ook te horen op North Sea Jazz. Steve Davis heeft een glansrijke jazztoon en blaast onder meer een duet met de leider. Van Grissett kan je gerust aannemen dat de groeiende belangstelling voor zijn pianistische kunsten terecht is. Opvolger in de rij Hank Jones en Kenny Barron? Thelonious Monks 'Ugly Beauty' krijgt een trioversie. Het is een eresaluut aan de meester, zonder dat de bekende karakteristieken van Monk je om de oren vliegen. De opnamekwaliteit (bas!) is ver boven standaard. Mede daardoor is dit een uitzonderlijke jazz-date geworden.

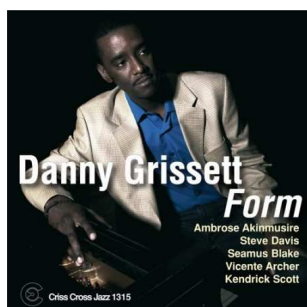
Jaap Lüdeke

**Wilt u een gratis abonnement op JazzFlits?
Mail dan uw e-mailadres naar: redactie@jazzflits.nl
(onder vermelding van 'abonnement').**

DANNY GRISSETT

Form

Criss Cross Jazz

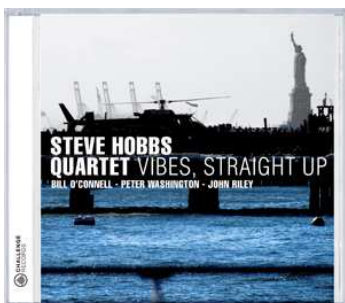

TOM BEEK
Big Time
 TomLaLa Records
 (<http://www.tombeek.nl>)

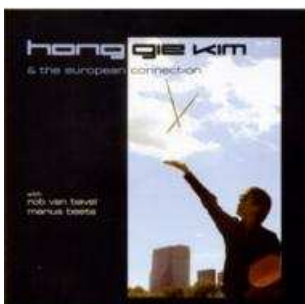

Bekijk een filmpje over deze cd; klik:
<http://www.youtube.com/watch?v=PwPMauweYpc>

STEVE HOBBS QUARTET
Vibes, Straight Up
 Challenge Records Int.

HONG GIE KIM
& The European Connection
 Maxanter Records

VERVOLG CD-RECENSIES

Saxofonist Tom Beek heeft zich binnen betrekkelijk korte tijd een eigen plek verworven in de Nederlandse jazz. Hij kiest daarbij voor een eigenzinnige route, ergens tussen straightahead-jazz en fusion, een beetje zoals Toon Roos. Dat die laatste een van zijn mentoren is geweest, is daarbij niet zo vreemd. 'Big Time' is zijn derde cd onder eigen naam, en de plaat doet de titel eer aan. Beek breidde zijn vaste kwintet namelijk uit met een aantal blazers (Martijn de Laat en Ray Bruinsma (tp), Ilja Reijngoud (tb) en Katherina 'Tini' Thomsen (bs, bkl)), en zorgde voor arrangementen die de groep nog groter doen klinken dan hij is. En vooral de kleurende kwaliteiten van de basklarinet maken het arrangeerwerk van Beek zelf (maar ook van Henk Huizinga en bandleden Reijngoud en Van Iterson) boeiender dan gemiddeld. Beek zelf schittert het meest en vaakst als solist, maar ook Reijngoud en gitarist Van Iterson krijgen de gelegenheid om te tonen wat ze waard zijn. Jammer is dat de gitaarsolo in Stevie Wonders 'More than a Dream' een fade-out krijgt. Omdat dit het slotnummer van de plaat is, gaat het een beetje als een nachtkaars uit, en dat verdient deze sterke plaat niet.

Herman te Loo

Een vreemd geval, deze productie van vibrafonist Steve Hobbs (1956). Hij is een Amerikaan die wel wist wie hij voor zijn cd 'Vibes, Straight Up' moest vragen, maar die daarop zelf af en toe volledig de weg kwijt is. Zijn begeleiders/solisten zijn pianist Bill O'Connell, bassist Peter Washington en drummer John Riley. Bij het eerste werk, Ray Nobles examenstuk 'Cherokee', gaat alles nog goed. Ritmisch klopt het natuurlijk met die uitgezochte jongens. Ze strooien lekker met akkoordvreemde nootjes en houden de zaak bij elkaar. Prima. Maar dan volgt 'Hey, Good Lookin'', het eerste van een aantal stukken die iets te maken heeft met de Amerikaanse zuidelijke staten. Met die reeks wil Hobbs aantonen dat die staten vroeger heel conservatief waren, maar tegenwoordig erg hip zijn. Wonderlijk. Het trio musici wint het van de raadselachtige hoofdpersoon. Jammer dat Frits Landesbergen niet naar de studio werd gehaald, dan had Hobbs rustig thuis kunnen blijven om voor zijn eigen volgende opname alles nog eens te overdenken. **Jaap Lüdeke**

De grote drummers uit het verleden hielden zich ieder voor zich op hun eigen manier staande. Art Blakey was wereldberoemd en omringde zich steeds met zijn enthousiast publiek. Max Roach was de intellectueel. Hij hield wat meer afstand en was meestal artistieker bezig. Roy Haynes, hij leeft gelukkig nog wel, introduceert keer op keer jonge jazztalenten, op cd en via concerten. Hulde.

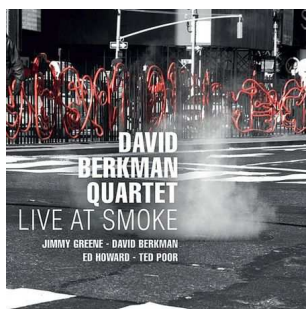
De Koreaanse drummer/leider Hong Gie Kim is nog niet zover. Hij heeft in Nederland een opleiding gevolgd en presenteert nu zijn debuut-cd 'Hong Gie Kim & The European Connection'. In de begeleidende tekst wordt er op gewezen dat de leider er geen showcase van wenste te maken. Dat is gelukt. Pianist Rob van Bavel en bassist Marius Beets completeren het trio op de cd. Die bevat muziek van onder anderen Jeremy Pelt, Enrico Pieranunzi en Van Bavel. De laatste bewijst andermaal dat hij tot de top van de Nederlandse jazzpianisten behoort. En let ook eens op Van Bavel als componist, in 'My Love For You'. Het is typisch dat Hong Gie Kim zich zo schuchter opstelt bij zijn debuut. Hij koos bijvoorbeeld allemaal mediumstukken. Waarom is niet gedacht aan een lekker opzweepende 'burner'? **Jaap Lüdeke**

DAVID BERKMAN QUARTET

Live at Smoke

Challenge

Bekijk David Berkman; klik hier:

http://www.youtube.com/watch?v=7ZU_3NPSzh4

LA BALANÇOIRE

La Balançoire

Eigen beheer

(www.myspace.com/labalancoire)

VERVOLG CD-RECENSIES

Als het David Berkman Quartet het nummer 'Weird Knack' inzet is het net of je veel te laat bij het concert binnenkomt. De makkelijke openingsstukken zijn al achter de rug, de band is 'op stoom' en helemaal aan elkaar gewaagd. Saxofonist Jimmy Greene zorgt ervoor dat je gedachten geen moment afdwalen en de leider is royaal met zijn kunstig geplaatste noten. Verder horen we op de cd 'Live at Smoke' nog Ed Howard op bas en Ted Poor op drums.

Pianist David Berkman werd in 1958 geboren in Cleveland, maar woont alweer sinds 1985 in New York. Hij maakte al aardig wat platen voor de labels Palmetto en Criss Cross. Daarnaast is hij actief als componist en arrangeur. 'Live at Smoke' werd opgenomen in de Smoke Jazz & Supper Club-Lounge. De club, waar ondanks de naam het roken verboden is, ligt aan Broadway in New York.

Berkman speelde er in augustus 2006 vijf sets. Zes lange straight-stukken haalden de cd. Vijf werden geschreven door Berkman en één compositie is van Benny Golson: 'The Mayor Of Smoke.' Berkman's composities zijn heel aantrekkelijk en de leider geeft veel speelruimte aan saxofonist Jimmy Greene. Berkman schreef zelf de liner notes en maakt daarin duidelijk wat het belang is van jazzclubs. Voor luisteraars, maar ook voor musici. Men leert er elkaar kennen en het verruimt de speel mogelijkheden enorm. Ook schetst hij in het kort de geschiedenis van Smoke. Deze live-registratie geeft je het gevoel erbij geweest te zijn.

Peter J. Kortens

Bij het televisieprogramma Holland's Got Talent veegde de jury de vloer aan met La Balançoire, het gipsy-jazztrio uit Zoetermeer. Wieger Hoogendorp (sologitaar en zang), Thomas van der Zwan (ritmegitaar) en Martin Broeders (contrabas) hadden er wijs aan gedaan niet op te treden met een zangeres. Haar bijdrage was er debet aan dat de kwaliteiten van de jonge Reinhardt-adepten niet uit de verf kwamen.

Op 'La Balançoire' de eerste cd van het drietal, gevuld met acht pittige, eigen stukken en een te lange (twaalf minuten) en niet interessante bonustrack 'Saint James Infirmary', laten Wieger, Thomas en Martin overtuigend horen met de traditionele bezetting van twee gitaren en bas prima uit de voeten te kunnen. Je moet het maar aandurven: de zigeunermuziek vernieuwen in een landschap waarin de Rosenbergs en consorten de dienst uitmaken en het erfgoed van Django Reinhardt heilig is verklaard. Met de instelling van een popbandje gaan de mannen tekeer in up tempo nummers en donkere ballads. Er komt zelfs een overstuurd elektrische gitaar aan te pas en die detoneert allerminst.

De stukken klinken lekker fris en origineel in melodisch opzicht – en blijven toch dichtbij de traditie. Qua virtuositeit en technisch vermogen kan La Balançoire nog niet tippen aan bijvoorbeeld een Stochelo Rosenberg. Deze gigant was wel aanwezig bij de presentatie van de cd en dat zegt iets over de potentie van de jonge durfals. Een minpunt is de zang van Hoogendorp. Die voegt weinig toe. Zijn hese, hijgerige en temende stemgeluid kan mij niet bekoren.

Hans Invernizzi

Heeft u jazznieuws? Stuur het ons: redactie@jazzflits.nl.

PIET NOORDIJK
With The String & Rhythm Section of
The Metropole Orchestra
Swinging with Strings
Jazz 'n Pulz/Challenge Records Int.

Bekijk Piet Noordijk; klik hier:
<http://www.youtube.com/watch?v=gBfMmtyCl0E>

TRIO GRANDE
As Time Goes By
...and all that jazz
<http://www.triogrande.nl>

VERVOLG CD-RECENSIES

Ter gelegenheid van Piet Noordijks 75ste verjaardag vond op 25 juni 2008 een speciaal concert met het Metropole Orkest plaats in het Amsterdams Bimhuis. Dat leverde de cd 'Swinging with Strings' op, waarbij ook een dvd van het optreden is gevoegd. Dat moet wel zo ongeveer het summum zijn in Noordijks carrière, die bol staat van de complimenten uit binnen- en buitenland. Een van die buitenlandse hoogtepunten was het spelen op George Weins Newport Jazz Festival, in 1966. Een binnenlands hoogtepunt was het concert op het voorbije North Sea Jazz Festival in Rotterdam, de favoriete stad van de altsaxofonist. En tussen die gebeurtenissen in vulde Noordijk vele jaren in het Metropole Orkest. Daarmee werden tien standards vastgelegd, variërend van 'If I Should Loose You' tot en met een toegift 'What Is This Thing Called Love?' De arrangementen (intro 'Just Friends') zijn van Wieland Reissmann. Ze gaan hand in hand met de mescherpe solistische bijdragen van de jarige. Nooit zal hij te betrappen zijn op een offday. Noordijk staat garant voor toon, timing en een overdonderende 'bebopfeel'. Misschien wordt met deze productie en de kortere stukken wel gemikt op een wat breder publiek. Piet Noordijk, onze ambassadeur in de wijde jazzwereld, verdient die aandacht ten volle; voor eeuwig en altijd.

Jaap Lüdeke

In New Orleans heb je grote en kleine oudestijlorkesten die zonder blikken of blozen een nummertje bebop weggeven, meestal in een poging de klantenkring iets uit te breiden. Dit Trio Grande speelt weliswaar geen bebop (of is Monks 'Round Midnight' dat wel?), maar zijn repertoire gaat toch verder dan je zou verwachten. Een paar voorbeelden: 'Cantaloupe Island' van Hancock, 'It Don't Mean A Thing' van Ellington en 'Lullaby Of Birdland' van George Shearing. Het Hoofddorpse drietal bestaat uit kornettist Sytze van Duin, gitarist/vocalist Rolf Koppijn en Alex de Leeuw op bariton- en bassaxofoon. En net zoals dat in New Orleans gebeurt, kan je het trio tijdens jazzfestivals op straat horen spelen. De door hen opgewekte vrolijkheid onder het publiek zou bijna voorbij gaan aan de serieuze opzet van het trio: zonder drums, zonder bas, maar wel de soepel gehanteerde bassaxofoon van De Leeuw. Hij legt de basis (ook solistisch), de anderen doen de rest. Zonder uitzondering tot genoegen van hun vaak talrijke festivaltoehoorders. En met de cd 'As Time Goes By' in huis, hoef je er dus niet eens de straat voor op.

Jaap Lüdeke

JAZZWEEK TOP DRIE

Datum: 14 september 2009

1. JACKIE RYAN

Doozy
 (Open Art)

2. ROY HARGROVE BIG BAND

Emergence
 (Emarcy)

3. TAMIR HENDELMAN

Playground
 (Swing Bros.)

De JazzWeek Jazz Top Drie geeft een overzicht van de meest gedraaide albums op de Noord-Amerikaanse jazzradio; (www.jazzweek.com).

CONCERTVERSLAGEN

FLEMISH JAZZ MEETING

Datum en plaats:

4, 5 en 6 september 2009,
Kunstencentrum De Werf,
Brugge.

EEN BONTE FLEMISH JAZZ MEETING 2009

Maar liefst vijftig journalisten en jazzpromotors kwamen er aan te pas om totaal dertien Vlaamse groepen te selecteren voor de Flemish Jazz Meeting 2009. Ze speelden sets van twintig minuten voor een zaal vol luisteraars die voor diverse Europese podia jazzgroepen engageren. Wel op een tijdstip dat de meeste schema's voor het komend seizoen al zijn volgeboekt. De meeste bezoekers zullen daarom waarschijnlijk net als ik hun keus uit het bonte aanbod hebben gemaakt, zonder zich om budget of accommodatie te bekommeren.

Pianist Free Desmyter in Brugge. (Foto: Jos L. Knaepen)

De eerste avond leverde dat voor mij twee groepen op (van de vijf) waarmee je in Europa goede sier zou kunnen maken. Om te beginnen pianist **Free Desmyter** (ex-leerling van Rob Madna) en zijn kwartet, met onder anderen de ook hier bekende saxofonist John Ruocco. Het kwartet bracht uitsluitend eigen werk, zoals dat de ganze Meeting het geval was, op één enkele uitzondering na. En als tweede het trio van accordeonist **Tuur Florizoone** met celliste Marine Horbaczewski en de fenomenale tubaïst Michel Massot. Zonder twijfel waren zij het hoogtepunt van dat weekend. Uitgekiende en ook spontane interacties leidden tot een optreden dat verraste en tegelijkertijd ontroerde. Ook de tweede avond was het geen moeite om een stel groepen te selecteren die representatief zijn voor de stand van zaken in de Vlaamse jazz. Ten eerste is dat het **Saxkartel**, een sterk syncoperend saxofoonkwartet van leider/baritonsaxofonist Tom van Dyck. Zeer vermeldenswaard is ook het kwintet van trompettist **Carlo Nardoza** dat met pakkend breed repertoire via fraaie arrangementen en solo's veler oren deed spitsen. Nardoza speelt tegenwoordig ook in Parijs, bij bassist Henri Texier.

VERVOLG CONCERTVERSLAGEN

VERVOLG FLEMISH JAZZ MEETING

De jeugdige **DeVitaGroup** heeft op basis van enthousiasme nog van alles in petto, evenals de **Christian Mendoza Group**, met de inmiddels wel gelouterde altist/fluitist Ben Sluijs. Twee kwartetten namen de zondagsluiting voor hun rekening. Het viertal op naam van de innemende Zuid-Afrikaanse zangeres **Tutu Puoane** opende met de uitmuntende pianist Ewout Pierreux. Volgende keer zijn trio? En na Puoane was ie er dan plotseling: de enige jazzstandard van het weekend, Charlie Parkers 'Relaxin' at Camarillo'. Het steeg op uit het kwartet van de stevig doorzettende tenorist **Bart Defoort**, die drie Nederlanders heeft geëngageerd: pianist Ron van Rossum, bassist Jos Machtel en de formidabele timekeeper/drummer Sebastiaan de Krom. Bedoeling van de Flemish Jazz Meetings is uiteraard de internationale promotie van Vlaamse groepen. Producer Rik Bevernage suggereerde overigens dat de volgende aflevering, in 2011, best uitgebreid kan worden met Waalse bijdragen. Misschien is er dan ook gelegenheid een verplichte jazz-standard in te voeren, bijvoorbeeld een compositie van Strayhorn, Monk of Parker? Een tintelende jazz-standard tussen al het eigen werk, zal de bekendheid van de trappelende formaties alleen maar bevorderen.

Jaap Lüdeke

INSTANT COMPOSERS POOL

Bezetting:

Thomas Heberer (tp),
 Wolter Wierbos (tb),
 Michael Moore (as, kl, bkl),
 Ab Baars, Tobias Delius (ts, kl),
 Misha Mengelberg (p),
 Mary Oliver Altvi (cello),
 Tristan Honsinger (cello),
 Ernst Glerum (b),
 Han Bennink (dr, voc).

Datum en plaats:

4 september 2009,
 Bimhuis,
 Amsterdam.

De Instant Composers Pool (ICP) is een orkest dat je moet zien. De regelmatige collectieve improvisaties komen op cd vaak heftig en ontoegankelijk over. Maar tijdens een concert zie je wie speelt en wie reageert, waardoor de muziek beter te volgen is en aan toegankelijkheid wint. Het ICP speelde begin september vier dagen achter elkaar in het Bimhuis. Dat was voor de volgers een prachtige gelegenheid om kennis te nemen van het actuele repertoire.

Het concert van vrijdagavond 4 september begon rond half negen met de 'Wake up Call' van Ab Baars. In dat stuk werd impro afgewisseld met perfect ensemblespel. Ook kwam meteen de grote kracht van het ICP naar voren: het gezamenlijk goed op elkaar afgestemd individueel improviseren en de soepele overgang van deze improvisaties naar prachtige melodieën. Ab Baars' arrangement van de Ellingtons/Strayhorn-compositie 'Sonnet in search of a Moor' (uit 'Such Sweet Thunder') was daar een mooi voorbeeld van. De blazers zetten fors en gezamenlijk in, waarna bassist Ernst Glerum de originele begintonen inzette en de drie klarinetspelers noot voor noot de compositie speelden. Adembenemend.

Regelmatig werden tijdens het concert improvisatiemomenten ingebouwd voor kleine groepjes. Het avontuur van 'instant composing'. Als toegift werd 'Happy go Local' gespeeld. Opnieuw van Ellington. Nadat de bandleden via de trap waren vertrokken, legde pianist Misha Mengelberg nog uit waarom dit stuk zo opmerkelijk was. Niet alleen omdat het de laatste 'trainsong' was die Duke schreef, maar ook vanwege het later toegevoegde bluesdeel. Dat hoorde er volgens Mengelberg niet echt bij. Omdat de laatste akkoorden genoeg waren, zou Duke Ellington het bluesdeel nu hebben geëlimineerd, meende hij. Jammer genoeg was Mengelberg tijdens het concert minder uitgesproken. Zijn pianospel was te weinig versterkt om te kunnen bewonderen. Vaak leunde hij tegen de vleugel, klaar om een bijdrage te kunnen leveren aan het geheel. Hij was een enkele keer te horen met een kleine solo en zette bij tijden met een akkoord heel even zijn stempel op het geheel.

Hessel Fluitman

NEW YORK CALLING

FOR JOHN SURMAN, ANOTHER FRUITFUL COLLABORATION

DOOR PAUL BLAIR

"The new CD," says British-born saxophonist John Surman, "is a bit different than most others I've done. This time, there was just a single rehearsal beforehand. Then we went right into a New York studio the next day to record. What's more, if you catch the four of us together at Birdland, you'll be hearing only our second gig together as a unit."

Speaking on the phone from his home in Oslo, Surman is reporting on how 'Brewster's Rooster', his just-released ECM album, came together. "It's really four distinct musical personalities meeting for a bit of adventure. In addition to [drummer] Jack DeJohnette, [guitarist] John Abercrombie and myself, there's a pal of more recent vintage – Drew Gress – playing bass."

John Surman. (Foto: persfoto)

"I first met Jack about forty years ago. He was appearing at Ronnie Scott's in London with Bill Evans' trio at the time. Dave Holland, whom I already knew, asked if I wouldn't like to come down to the club some afternoon and have a blow. So that's when Jack and I first played together. He'd also become a big fan of the sort of radio humor typical of "The Goon Show," just as I was. Almost from the start, that shared sense of fun helped to draw us together personally, as well as musically."

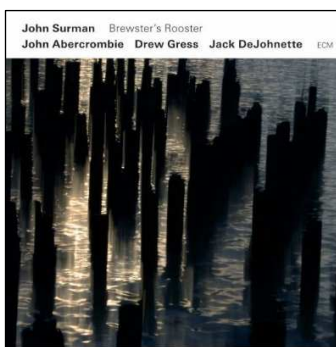

Paul Blair is a tourguide who leads jazz-focused walking tours in Manhattan and Brooklyn, New York. For details, visit his website: <http://www.SwingStreets.com>.

VERVOLG NEW YORK CALLING

"As I recall, I first met John Abercrombie soon after that, when he was part of the trio called Gateway with Dave and Jack. We kept crashing into one another at various festivals. He's another chap with a keen sense of humor, which I guess is reflected in his work. John's been heard on various ECM recordings as well, not only albums of his own but also projects put together by other people – like Barre Phillip's 'Mountainscapes', in which I also participated. There was also a period when I was living up in the Woodstock area and we often played together back then."

"About three years ago, Jack asked whether I'd ever heard Drew Gress. 'He's a great player,' Jack told me. 'You'd like him.' So OK, I filed that tiny nut of knowledge away in my head.

Later, I bumped into him at the London Jazz festival, where he was playing with Uri Caine, and we had a chat. Then more recently, when Manfred Eicher suggested that I do a somewhat more conventional jazz recording next, I immediately thought of adding Drew because I knew how well he and Jack would mesh."

"For this album, I sketched out some lines there were open and fairly uncomplicated. And really, there's no point in pretending that this is a heavily rehearsed and very tight band. Not at all. It's just a group of people coming together to blow."

"By the way, this album was one of the very few ECM releases not directly supervised by Manfred, who couldn't make it to New York for the session. Then later, he asked whether Jack and I would be comfortable mixing it ourselves. That's basically what we did, although Manfred did voice a few suggestions about preferable takes and track order."

Any talk of John Surman quickly gets around to discussion of Eicher's ECM label, for which Surman has headed up at least fifteen varied projects prior to 'Brewster's Rooster'. Some have highlighted his solo work on soprano and baritone saxophones, bass clarinet, recorder and keyboards. He's collaborated with the marvelous Norwegian singer Karin Krog, with a string quartet (on 2000's 'Coruscating') and with church organist Howard Moody (on Rain 'On The Window', recorded three years ago). Other career landmarks include 'The Brass Project' (1992) and 'The Spaces In Between' (2000), two instances when he was the principal solo voice in front of a seven-member brass section. Paul Bley, Elvin Jones, Bill Frisell and Gary Peacock have also partnered with Surman to great effect.

"I really don't have that many opportunities to play close to home in Oslo these days," reports Surman. "Funnily enough, my last local gig was a duo with Jack. Mostly, I work elsewhere. You name it – Italy, Spain, France, Australia. I continue to perform in churches and cathedrals with Howard Moody whenever possible. I also do considerable festival work with the string-quartet-plus-bassist format. And I have a regular quartet for gigs back in the U.K. For me, a lot of the pleasure has always been doing lots of different things, which tends to keep the playing more vital."

COLOFON

JAZZFLITS is een onafhankelijk jazzblad voor Nederland en Vlaanderen en verschijnt twintig keer per jaar. **Uitgever/hoofdredacteur:** Hans van Eeden (redactie@jazzflits.nl). **Eindredactie:** Lo Reizevoort en Sandra Sanders. **Vaste medewerkers:** Paul Blair (New York), Hessel Fluitman, Frank Huser, Hans Invernizzi,

• **ia77**
JazzFlits
Peter J. Korten, Lex Lammen, Herman te Loo, Jaap Lüdeke, Ton Luiting en Jan J. Mulder. **Fotografie:** Tom Beetz, Jaap van de Klomp en Joke Schot.

Bijdragen: **JAZZFLITS** behoudt zich het recht voor om bijdragen aan te passen of te weigeren. Het inzenden van tekst of beeld voor publicatie impliceert instemming met plaatsing zonder vergoeding. **Rechten:** Het is niet toegestaan zonder toestemming tekst of beeld uit **JAZZFLITS** over te nemen. Alle rechten daarvan behoren de makers toe. **Nieuwsdienst:** De nieuwsredactie van **JAZZFLITS** levert nieuwsberichten aan de bladen Jazzmozaïek en Jazz Bulletin. **Abonnementen:** Een abonnement op **JAZZFLITS** is gratis. Meld u aan op www.jazzflits.nl. **JAZZFLITS-website:** Henk de Boer. Het **JAZZFLITS**-logo is ontworpen door Remco van Lis. **Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.**

ACHTERGROND

FREE JAZZ IN GENT IN DE JAREN ZESTIG (1)

Free jazz-pionier Ornette Coleman in 2007 op het North Sea Jazz Festival. (Foto: Tom Beetz)

In de stad Gent vond de free jazz in de jaren zestig een warm onthaal. Niet minder dan vijf free jazz-festivals vonden er plaats, waarop de bekendste muzikanten optraden voor duizenden jazzliefhebbers. Over deze periode in de Belgische jazzgeschiedenis is volgens Patrick De Grootte veel te weinig geschreven. De auteur, zelf trompettist en indertijd ter plekke, dook daarom de archieven in en doet in een aantal afleveringen verslag van zijn bevindingen. Hij begint in deze eerste aflevering met een korte geschiedenis van de free jazz.

Toen Charlie Parker midden jaren veertig met veel kleinere bezettingen optrad als in de swingperiode te doen gebruikelijk was en bovendien van de New Orleans geïmproviseerde polyfonie afweek, werd hij met een grote vijandigheid door publiek en critici onthaald. Toch vonden hij en zijn geestverwanten een middel om hun muziek via clubs, concerten en platen naar het grote publiek te brengen. Bij het ontstaan van de free jazz eind jaren vijftig was dit een heel ander verhaal. Het was bijna onmogelijk om publieke optredens te versieren en clubeigenaars en platenfirma's waren massief onverschillig. Het duurde tot midden jaren zestig voor er enige erkenning kwam, voornamelijk dan vanuit Europa. Maar tot op heden blijft de free jazz het onderwerp van veel controversen. 'No beat that you can count' werd de free jazz indertijd voor de voeten geworpen. De muziek was weliswaar gestructureerd, beaamden de tegenstanders, maar met weinig melodische inhoud. De free jazz had veel meer dissonanten dan consonanten. Na vijftig jaar is de free jazz nog springlevend en kan dus met recht worden gezegd dat het een 'a power stronger than itself' (1) is gebleken.

Nog iets over de gebruikte terminologie: free jazz, avant-garde jazz, new wave, new thing, atonale jazz, abstract jazz, experimentele jazz; het zijn enkele termen die zowel in de literatuur als in de omgang gebruikt worden voor wat wij in deze tekst als free jazz zullen omschrijven. Een poging tot omschrijving van free jazz: expressieve en collectieve benadering tot improvisatie door iedere muzikant toe te laten om te spelen in of buiten het akkoord, het schema de toonaard en het tempo (2). Het is een polyfone, atonale en polyritmisch geïmproviseerde muziek verankerd in de jazz, wars van traditionele structuren. Free jazz heeft te maken met het ontladen van spanningen en agressie. Het is een dialoog tussen muzikanten en het publiek, soms in de vorm van een aanklacht, soms van een pleidooi, soms van een gewoon communiceren van vitaliteit (3). Een citaat van eind jaren zestig: "Het ontbreken van een vooropgezet of traditioneel schema is voor velen als iets a priori onmogelijk of wordt toch zeker als een verwerpelijk vertrekpunt aangezien. Het is nochtans zo dat hoewel de vorm niet vooraf vastgesteld is, het toch mogelijk is, ten eerste, totaal nieuwe structuren, composities en klankbehandeling te gebruiken, ten tweede tot een welbepaalde verantwoorde stijl te komen door elkaar muzikaal (en mentaal) te leren kennen ... waar communicatie een grote rol speelt ... om zo te komen tot een nieuwe taal die ik zie als een muzikale vernieuwing, die gevolgen zal hebben, ook voor wat we de 'klassieke avant-garde noemen.'" (3)

voetnoten

(1) A power stronger than itself: the AACM and American Experimental Music (George E. Lewis) – The University of Chicago Press – 2008

(2) This is our Music: free jazz, the sixties and American culture (Iain Anderson) – PENN – University of Pennsylvania Press - 2007

(3) Avant-garde jazz in België – Univ en Alfa Jazzclub – programmaboek – Graevensteen Avant-Garde Jazzfestival- Gent – 1969

VERVOLG FREE JAZZ IN GENT

Cecil Taylor: 'Jazz Advance'

Het ontstaan van de free jazz

Het zoeken naar een vrijere artistieke uiting buiten opgelegde of verworven structuren zowel wat harmonie als ritme betreft, kenmerkt de gehele geschiedenis van de jazzmuziek. In het bijzonder resulteerde een zeker ongenoegen bij de pioniers van de free jazz over de beperkingen van bebop en modale jazz in een breuk met gangbare conventies. Zo kwam het dat sommige jazzmusici al vroeg op bepaalde ogenblikken op de experimentele toer gingen. Twee opnames van pianist **Lennie Tristano** in 1949 voor Capitol Records ('Intuition' en 'Digression') – worden beschouwd als de vroegste gedocumenteerde voorbeelden van vrije vorm improvisaties.(4).

Ook trompettist **Miles Davis** was in de jaren vijftig op zoek naar het verleggen van de grenzen, onder meer via het gebruik van modale structuren (bijvoorbeeld op 'Kind of Blue' (1959)). Saxofonist **Jackie McLean** (die regelmatig met Miles Davis speelde) experimenteerde midden jaren vijftig al met het verlaten van de strikte bebop voorschriften. Hetzelfde deed in die periode Charles Mingus op contrabas. Een veel vrijere en innovatieve vorm van uiting kwam van jazzmusici midden de jaren vijftig zoals saxofonist Ornette Coleman, pianist Cecil Taylor, trompettist Don Cherry en later saxofonist John Coltrane. Ook Eric Dolphy (altsax en basklarinet), Albert Ayler (tenorsax), Archie Shepp (tenorsax), Bill Dixon (trompet), en Sun Ra (piano) waren belangrijke pioniers uit de beginperiode.

De midden jaren vijftig opgenomen albums 'Something Else' en 'Tomorrow is the question' van Ornette Coleman, alsmede 'Jazz Advance' en 'Looking Ahead' van Cecil Taylor worden algemeen als mijlpalen beschouwd voor het begin van de free jazz hoewel deze nog sterk teruggrijpen naar de bebop en hardbop-taal (4). **Cecil Taylor** (pianist en dichter – VS) wordt aangemerkt als één van de 'uitvinders' van de free jazz. Hij is steeds een buitenbeentje geweest: muziek met veel energie, gebruik van ellebogen en handpalmen of vuisten om naast het vingerspel complexe geïmproviseerde klankkleuren te brengen met dissonante klankclusters en polyritmische figuren (5). Zijn eerste opname 'Jazz Advance' in 1956 (onder anderen met saxofonist Steve Lacy) en later 'Looking Ahead' kregen ondanks de band met de hardbop heel wat kritische reacties wegens het vrijer omgaan met structuren en ritme. Miles Davis verweet hem ooit dat hij geen piano kon spelen (6). Aan het eind van de jaren vijftig en gedurende de jaren zestig groeide zijn muziek uit tot nog complexere structuren, klanken en ritme, verder weg van bestaande jazzstijlen maar met niet onmiskenbare 'roots'. Zijn samenwerking met andere groten uit de free jazz-beweging heeft geleid tot zijn belangrijke bijdrage aan zin en richting van deze muziekstijl. Daarin was de invloed van de klassieke avant-garde muziek zeker niet vreemd. Ook gebruikte hij andere kunstvormen bij het uitvoeren van zijn muziek zoals poëzie, ballet en dans.

De bijdrage van **Ornette Coleman** aan het ontstaan en ontwikkelen van de free jazz is niet gering. Zijn muzikaal spel was al van in het begin van zijn carrière op zijn minst gezegd onorthodox: hij speelde wat hij voelde zonder daarbij te denken in vooraf bepaalde structuren en harmonieën. Invloeden van Cecil Taylor waren daardoor bijna evident. 'Something Else' was zijn eerste plaat in 1958 (met Don Cherry op trompet) gevolgd door

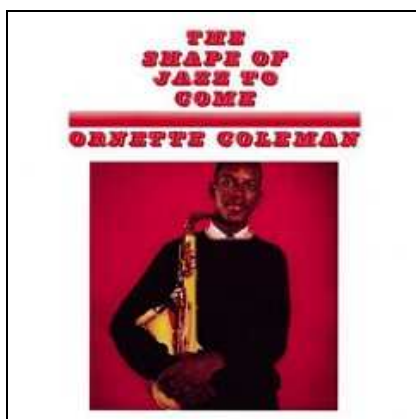
voetnoten

(4) Free Jazz (Wikipedia encyclopedia – Wikimedia Foundation Inc. USA)

(5) The Story of the New Jazz (Val Wilmer – 1977 – Quartet)

(6) Miles: the Autobiography (Miles Davis with Quincy Troupe – Simon and Schuster – NY - 1989)

Ornette Coleman:
'The Shape of Jazz to Come'

VERVOLG FREE JAZZ IN GENT

'Tomorrow is the question' (met Charlie Haden op bas) en 'Shape of Jazz to come' in 1959, een jaar later gevolgd door 'This is our Music': markante platen in vormgeving en evolutie van de free jazz. In datzelfde jaar ging het optreden van Ornette Coleman met zijn Quartet (Ornette Coleman op altsax, Don Cherry op trompet, Charlie Haden op bas en drummer Ed Blackwell) op het Newport Jazzfestival niet ongemerkt voorbij en wordt zelfs aanzien als historisch belangrijk. Dit kwartet was het jaar daarvoor op de New Yorkse jazzscene het onderwerp van heel wat kritische reacties, niet in het minst door de benadering van Ornette Coleman die brak met de gangbare strikte akkoordenschema's en eerder werkte met structuurprincipes ten einde zijn muzikanten een maximale melodische en ritmische vrijheid te laten. Door bewuste innovaties in het midden van zijn muzikaal concept te zetten, eerder dan er zijdelings aan te refereren als een soort verfraaiing, werd de sound van de jazz fundamenteel veranderd (7). Een latere opname in 1960 ('Free Jazz') werd één van zijn meest controversiële albums waardoor Ornette Coleman als een voortrekker van de jazzinnovatie en free jazz aangezien werd.

Don Cherry (pocket trompet en trompet – VS) speelde in het Quartet van Ornette Coleman in 1958 (te horen op de hierboven vermelde albums). Zijn manier van fraseren is zeer herkenbaar. Deze heeft wortels in de blues en evolueert naar vrije harmonie en is hoe langer hoe atonaler. Cherry speelde ook met Coltrane (op 'Avant-garde') en leidde zijn eigen band vanaf 1965. 'Complete Communion' met drummer Ed Blackwell en saxofonist Gato Barbieri, die hij in Parijs had ontmoet tijdens een Europese tour, was zijn eerste plaat met zijn eigen groep. 'Live at Café Montmartre' werd een jaar later opgenomen in de beroemde gelijknamige jazzclub in Kopenhagen). Hij speelde met de meest markante figuren uit de free jazz in de jaren zestig.

Toen Herman Blount (piano) in 1952 zijn naam veranderde in Le Sony'r Ra en later bekend werd als **Sun Ra**, leidde hij het Space Trio met drummer Tommy 'Bugs' Hunter en saxofonist Pat Patrick. De saxofonisten John Gilmore en Marshall Allen vervoegden zich in 1953 bij de groep. Rond het midden van de jaren vijftig vormde Sun Ra zijn formatie The Arkestra. Deze groep schreef geschiedenis onder verschillende namen zoals The Solar Myth Arkestra en het Blue Universe Arkestra. De invloed van Sun Ra op de ontwikkeling van de free jazz is in mijn ogen, vooral in de omgeving van Chicago, ondergewaardeerd. Er bestaan zelfs reeds enkele zeldzame opnamen van Sun Ra in duo met violist Stuff Smith uit de jaren 1948 of 1949 op Sound Sun Pleasure-label (vandaag de dag trouwens niet meer verkrijgbaar).

John Coltrane startte zijn muzikale loopbaan in de bebop en hardbop. Hij had een zeer persoonlijke sound en frasering en beïnvloedde daardoor vele muzikanten, niet in het minst de tenorsaxofonisten. Zijn werk in de groepen van Miles Davis en Monk midden de jaren vijftig was markant. Begin jaren zestig vormde hij zijn eigen kwartet (met McCoy Tyner aan de piano en Elvin Jones op drums – een bezetting waarmee hij in België nog in Comblain La Tour heeft opgetreden) en speelde vanaf 1965 meer en meer free jazz, sterk beïnvloed door Ornette Coleman, Cecil Taylor, Albert Ayler en Archie Shepp. 'A love Supreme' was één van de meest opmerkelijke albums uit die periode en eveneens een mijlpaal in de free jazz.

voetnoot

(7) This is our Music: free jazz, the sixties and American culture (Iain Anderson) – PENN – University of Pennsylvania Press - 2007

VERVOLG FREE JAZZ IN GENT

Cecil Taylor, één van de 'uitvinders' van de free jazz, tijdens het North Sea Jazz Festival 2009. (Foto: Joke Schot)

'Ascension', opgenomen in 1965, was in die tijd vooral controversieel wegens de atonale en polyritmische collectieve vrije improvisaties (onder anderen met saxofonist Pharoah Sanders, saxofonist Marion Brown en trompettist Freddie Hubbard). Het zou te ver voeren om details te geven over alle markante musici uit de beginjaren van de free jazz. Toch wil ik belangrijke pijlers uit de beginperiode als Ed Blackwell (drums), Charlie Haden (bas), Steve Lacy (sopraansax) en Charles Mingus (bas) toch hier vermelden.

De tweede golf midden jaren zestig

Midden jaren zestig kwam een tweede golf free jazz-musici meewerken aan de ontwikkeling van deze muziek: Pharoah Sanders (tenorsax), Ted Curson (trompet), Alan Silva (cello, bas, viool), John Tchicai (altsax), Roswell Rudd (trombone), Paul Bley (piano), Keith Jarrett (piano), Marion Brown (altsax), Jackie McLean (tenorsax), Steve Swallow (bas), Andrew Hill (drums), Jeanne Lee (vocals), Chris McGregor (piano en zijn bigband The Brotherhood of Breath) en vele anderen. Baanbrekend werk in de ontwikkeling van de Amerikaanse experimentele muziek werd verricht door de in 1965 in Chicago opgerichte **AACM** (Association for the Advancement of Creative Musicians). AACM-muzikanten ontwikkelden nieuwe en invloedrijke ideeën rond timbre, klank, collectieve muziek, geëvolueerde techniek en instrumentenbeheersing, praktijk van optreden, relatie tussen improvisatie en compositie, vorm, computermuziektechnologieën, nieuwe uitvindingen van akoestische instrumenten en installaties, kinetische sculpturen etc (1). In het bijzonder was de **Art Ensemble of Chicago** één van de AACM's free jazz groepen die op de meest radicale manier als voorbeeld gezien kan worden van het collectiviteitconcept van het AACM (1). Verschillende musici uit deze groep hebben niet alleen een muzikale stempel gezet op de free jazz, maar hun muziek werd als het ware een manifest met een sterk politiek karakter in het kader van de zwarte beweging in de VS. Toen deze groep echter een tijd in de omgeving van Parijs verbleef (1969) en toen de muzikanten zich meer en meer in het Europees (blank) gebeuren dompelden, werd de nadruk vaak verlegd naar het meer innovatief artistiek gebeuren zonder daarbij overigens na te laten om hun politieke boodschap verder uit te dragen. Een citaat uit die periode van Jacques Bisceglia: "They were playing everything from the earliest roots (shouts, blues, gospels, traditional jazz and bebop) to the freest jazz. Africa and precolombian North America were there too with their paintings, their dances and rituals.....It took only a few weeks to these in Europe un-known musicians to be the new craze among the Parisian jazz fans." De volgende belangrijke musici dienen hier vermeld, met tussen haakjes de aanduiding van hun voornaamste instrument, waarbij dient gezegd dat de meesten ook allerhande percussie-instrumenten, hoorns, gongs, vibes, Afrikaanse trommen, marimba etc bespeelden tijdens hun collectieve improvisaties: Joseph Jarman (sopraan- en altsax), Roscoe Mitchell (diverse saxen), Malachi Favors (bas, percussie), Lester Bowie (trompet), Frank Wright (tenorsax), Steve McCall (percussie), Anthony Braxton (saxen) en Leroy Jenkins (viool). Talloze free jazz-muzikanten werd in de daaropvolgende jaren meegetrokken in hun kielzog.

voetnoot

(1) A power stronger than itself: the AACM and American Experimental Music (George E. Lewis) – The University of Chicago Press – 2008

VERVOLG FREE JAZZ IN GENT

**Globe Unity Orchestra:
'Bavarian Calypso'**

De Europese scene

Hoewel in vele aspecten het ontstaan van de free jazz sterk verbonden leek met de Afro-Amerikaanse ervaring, kan men niet ontkennen dat de innovatie in de jazzmuziek begin jaren zestig op het Europese continent eveneens opmerkelijk was. Europa en de Europese free jazz-musici werden al gauw een voedingsbodemp voor de Amerikaanse musici, die in de VS minder aan de bak kwamen wegens onvoldoende publieke interesse. In Europa vonden ze gepassioneerde luisteraars en respect voor hun werk, kregen ze jobs en konden ze platen opnemen: in Scandinavië, Parijs en België. Deze musici behoorden gedeeltelijk tot de belangrijke eerste generatie van Amerikaanse free jazz-musici die geconfronteerd werden met een Europese identiteit in de jazz.

Het was namelijk zo dat eind jaren vijftig de Europese jazzscene gedomineerd werd door een zekere 'hegemonie' van de Amerikaanse musici. Die zakten hoe langer hoe meer naar Europa af en brachten er hun muziek in jazzclubs en op jazzfestivals. De wereldtentoonstelling in Brussel in 1958 was daarbij een grote trekpleister. Een uniek moment voor de jazzmuzikanten van eigen bodem om leerrijke ervaringen op te doen, maar ze zaten daarbij echter niet in de 'driver's seat'. Men sprak toen zelfs van een identiteitscrisis, ondanks de uitmuntendheid van de Europese jazzmusici. Parallel met de evolutie van de free jazz in de VS ontstonden er kernen van free jazzmuzikanten in verschillende Europese landen die er gaandeweg Amerikaanse collega's in opnamen en die aldus een niet onbelangrijke bijdrage leverden tot de ontwikkeling van de free jazz: Nederland, Duitsland, de UK, Frankrijk, België en Italië zijn de voornaamste landen waar dit in het begin gebeurde. Hier volgen in vogelvlucht per land enkele wetenswaardigheden uit de beginperiode zonder daarom alomvattend te willen zijn.

De in de **UK** wonende altsaxofonist Joe Harriott werkte eind jaren vijftig al met van de hardbop afwijkende concepten die hij 'free form' noemde (4). Al vlug werd zijn interesse in de free jazz gedeeld door muzikanten zoals John Surman, Evan Parker (saxen), John Stevens (drums), Kenny Wheeler (trompet), Derek Bailey (gitaar), Trevor Watts (saxen) en Paul Rutherford (trombone). Zij speelden soms samen (onder meer in het niet onbelangrijke Spontaneous Music Ensemble) of soms met eigen groepen (bijvoorbeeld het John Surman Trio) zowel in clubs als op festivals. Daar brachten ze hun innoverende muziek en bouwden die uit tot ze toonaangevend werden. Eind jaren zestig was er heel wat activiteit in de UK, niet in het minst door het verblijf van de Zuid-Afrikaanse pianist Chris McGregor met zijn twaalfkoppige band (The Brotherhood of Breath). Deze trok heel wat muzikanten van het vasteland aan om samen te werken (onder anderen saxofonist André Goudbeek uit België).

In **Duitsland** waren Peter Brötzmann (saxen) en Peter Kowald (bas) al in 1960 aan het experimenteren samen met onder anderen trompettist Don Cherry en saxofonist Steve Lacy. In Donaueschingen bestond sinds 1921 het Festival of Contemporary Music. In 1967 traden daar Manfred Schoof (trompet) met Irène Schweizer (piano), en de Globe Unity Orchestra van Alexander von Schlippenbach (piano) op met een free jazz-repertoire. Dit orkest was eigenlijk reeds in 1964 opgericht door het samen-

voetnoot

(4) Free Jazz (Wikipedia encyclopedia – Wikimedia Foundation Inc. USA)

VERVOLG FREE JAZZ IN GENT

**Willem Breuker Kollektief:
'In Holland'**

Auteur [Patrick De Groot](#)e speelde van 1967 tot 1972 op trompet en bugel in avant-garde-groepen van bassist Paul Van Gysegem, met onder anderen Cel Overberghe (altsax), Ronald Lecourt (vibr), Nolle Neels (tenorsax), Pierre Courbois (slagwerk) en Jasper van 't Hof (piano). Hij maakte verschillende opnames voor radio en televisie met Belgische en internationaal bekende musici als saxofonist Steve Potts, trompettist Ambrose Jackson en pianist Fred Van Hove. De Grootte is in die periode ook medeorganisator van vele jazzconcerten in het Gentse en van de avant-garde-festivals in het Gravensteen in het kader van de UNIV+ALFA Jazzclub. Tussen 1972 en 2005 hield hij zich om beroepsredenen nauwelijks met jazz bezig. Sinds 2006 is hij terug van weg-geweest op de jazzscene.

brengen van drie groepen: Gunter Hampels kwartet, Manfred Schoofs kwintet en Peter Brötzmanns trio. Met het orkest kwamen regelmatig internationale (Amerikaanse, Belgische, Nederlandse, Italiaanse) musici meespelen. Maar men had in Duitsland meer toonaangevende free jazzmuzikanten, onder wie Albert Mangelsdorff (trombone), Bushi Niebergall (bas), Gerd Dudek (saxen) en Joachim Kühn (piano), om maar enkele bekenden te noemen.

In **Nederland** was er heel wat activiteit rond Han Bennink (percussie), Willem Breuker (met het Willem Breuker Kollektief), Willem Van Maanen (trombone), Misha Mengelberg (piano), Arjen Gorter (bas), John Engels (drums), Maarten Van Regteren Altena (bas) en Kris Wanders (tenorsax). Wanders speelde trouwens ook regelmatig in Belgische groepen in het Antwerpse. De Instant Composers Pool (met Breuker, Mengelberg en Bennink) was rond 1966 een toonaangevende groep in de innoverende jazzmuziek.

In **Frankrijk** deelden Beb Guerin (bas), François Tusques (piano), Henri Texier (bas), Jacques Coursil (trompet), Michel Portal (saxen) – hij vormde in 1969 het New Phonic Art group met onder anderen trombonist Vinko Globokar) de free jazz-scene met talloze Amerikaanse musici die Parijs als aantrekkingspool aandedden. Ze verbleven er vaak jaren en gebruikten het als uitvalsbasis om in de omliggende landen met lokale free jazz-musici hun muziek te brengen.

Begin jaren zestig werd trompettist Enrico Rava in **Italië**, na een samenwerking met de Argentijnse saxofonist Gato Barbieri, één van de belangrijkste free jazz-protagonisten. Hij speelde in die tijd ook regelmatig samen met andere opmerkelijke Italiaanse musici zoals Aldo Romano (drums), Augusto Mancinelli (gitaar) en Furio Di Castri (bas).

In de Scandinavische landen waren **Zweden** en **Noorwegen** (Jan Garbarek, saxen) ook zeer in trek bij de Amerikaanse musici: John Tchicai (altsax) en Mal Waldron (piano) verbleven er jaren; pianist Cecil Taylor, saxofonist Albert Ayler, bassist Gary Peacock, trompettist Don Cherry, drummer Ed Blackwell en vele anderen kwamen er opnamen maken. Enkele opmerkelijke lokale musici uit die tijd: Sven Ake-Johannson (drums - Zweden), Hugh Steinmetz (trompet - Denemarken), Steffen Andersen (bas - Denemarken), Bo Thrige Andersen (drums - Denemarken) en Terje Rypdal (gitaar - Noorwegen).

In **België** was er ook heel wat te doen op free jazz-gebied. Er waren interessante Belgische musici en goede festivals waar veel buitenlandse namen met wereldfaam optraden. Zo kwam bassist Charles Mingus (met saxofonist Eric Dolphy) naar Luik in 1964 (Jazz pour tous, tv-optreden). En saxofonist John Coltrane (met bassist Jimmy Garrison, pianist McCoy Tyner en drummer Elvin Jones) trad in 1965 in Comblain La Tour op (zijn laatste optreden in Europa voor zijn dood in 1967). De saxofonisten Archie Shepp en Ornette Coleman waren in Bilzen (1969) te beluisteren en het Art Ensemble of Chicago en trompettist Don Cherry in Amougies (1968). Een groot aantal internationale free jazz-musici was ook van de partij tijdens de Middelheim Promenadeconcerten en jazzfestivals vanaf 1969. Meer over de Belgische musici in de volgende JazzFlits.

Patrick De Groote